

ЗАОЧНА ОСВІТА. ПРАВО НА МАЙБУТНЄ

Галина Хоменко,
викладач (завідувач відділення 2001–2015 рр.)
ВП НУВіП України
"Немішаївський агротехнічний коледж"

При формуванні нової законодавчої бази в освіті визначальним є переформатування освітянської діяльності, гармонізація ринку праці і освітянських послуг.

Зміна законодавчої бази викликана новими економічними, соціальними, демографічними та ресурсними умовами розвитку країни. Крім того, до нових підходів в освітянській діяльності спонукає досвід провідних країн світу.

Слід пам'ятати, що реформування одного напрямку діяльності, зокрема освітянської, недоцільне і мало-ефективне, якщо не вирішувати це питання глобально, комплексно, враховуючи зміни в економіці з формуванням соціальних стандартів і навики.

Болонський процес по суті спрямований на формування єдиного європейського ринку праці і єдиних вимог до фахівця і відповідно наша орієнтація – це поступове входження в цей процес. А спроба окремих політиків сформулювати ставлення до підготовки фахівців, виходячи з потреби окремих регіонів, – це шлях в нікуди.

В період реформування з 1991р. по 2015 р. відбулися суттєві зміни, особливо у вищій освіті. Молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр – це освітньо-кваліфікаційні рівні, які повинні відповідати вимогам сучасності. Однак спроба збереження окремих елементів освіти радянського періоду і накладання європейського та американського досвіду далеко не завжди дають по-

зитивний результат.

Денна, заочна та вечірня форми освіти відомі нам з далекого минулого. Вечірня освіта втратила свою актуальність ще в 90-і роки минулого століття, хоча рудименти її залишилися і сьогодні. Заочна освіта стала предметом суперечки щодо доцільності збереження її на сучасному етапі розвитку суспільства.

В свій час як вища, так і середня спеціальна заочна освіта зіграли важливу роль в підготовці фахівців для народного господарства. Це освіта, яку здобули мільйони фахівців різного віку, що з тих чи інших причин не змогли навчатися після школи, але знайшли себе в тій чи іншій професії завдяки самовідданості в її опануванні. Інтенсивний розвиток суспільства і економіки країни в післявоєнні роки потребував значної кількості спеціалістів у різних галузях народного господарства. Особливо цінувались ті, які здобули професійну освіту, працюючи за фахом. Така категорія фахівців мала певну практичну підготовку, але потребувала теоретичних знань, що і вирішувала заочна форма навчання, коли студент мав можливість поєднувати навчання з роботою.

Головними стимулами до

навчання була можливість кар'єрного зросту та отримання в майбутньому порівняно високої і стабільної заробітної плати, необмеженість віку при отриманні освіти, збереження заробітної плати в період лабораторно-екзаменаційних сесій та інше.

При зміні форм господарювання, а також при переході вищої освіти від елітарної до масової, знизилась необхідність в додатковій підготовці фахівців, яку забезпечувала заочна освіта. Але в той же час сучасний ринок праці потребує не тільки теоретично підготовленого фахівця, а в більшій мірі практично зорієнтованого, з певним досвідом, здатного застосовувати знання і навички у нестандартних, що постійно змінюються, ситуаціях. Тому багато студентів вже на 3-му курсі займаються пошуком роботи з метою формування своїх життєвих і фахових компетенцій.

Особливістю нинішнього періоду в підготовці фахівців за заочною формою навчання є те, що студент з кожним роком стає молодшим. Задіяність в бізнесі, як правило, позбавляє додаткової оплачуваної щорічної відпустки протягом 30–40 днів, як це було раніше. Більшість теперішніх роботодавців, особливо в середньому і малому

бізнесі, чинять спротив заочному навчанню своїх працівників, не бачачи сенсу в їх професійному зростанні. Перед студентом постає вибір: або навчання, або робота. Зрозуміло, що він обирає останнє. Ті, що обирають навчання, використовують для лабораторно-екзаменаційної сесії свої чергові щорічні відпустки, інші – відпустку за власний рахунок. Якщо студент навчається за контрактом, має сім'ю – виникають додаткові складнощі.

Період сесії 30 – 40 днів – це забагато для роботодавця, сім'ї, для самого студента, але замало для навчального процесу. Навчальні плани перенасичені дисциплінами, на які відводиться зовсім мало часу. В період інтенсивного використання інформаційно-комунікаційних технологій втрачають свою функцію і актуальність контрольні роботи, курсові і дипломні проекти, самостійність виконання яких сумнівна.

В умовах сучасної заочної освіти недоцільне запровадження кредитно-модульної системи навчання. Написання модульних контрольних робіт в обмежений часовими рамками період сесій забieraє багато часу, менше залишається на інформативний матеріал та виконання лабораторних і практичних завдань.

Особливий вплив на заочну освіту має запровадження ЗНО при зарахуванні на навчання, так як прийом у технікуми і коледжі проводиться на базі 11 класів. Згідно зі статистикою кількість заочних відділень зменшилася майже у два рази з моменту введення нових правил прийому. Разом з тим, зменшилася кількість студентів, які працюють за фахом, а це приводить до того, що заочна освіта набуває ознак формальної освіти – фактично отримання диплома.

Враховуючи особливості

сьогодення, які впливають в значній мірі на дану форму навчання, впровадження електронних носіїв інформації, інформаційно-комунікаційних технологій виникла потреба і можливість зміни системи заочної освіти в цілому і окремих її елементів, методів навчання.

Постає питання, чи потрібна заочна освіта як форма навчання?

Враховуючи головну особливість сучасної освіти «Освіта протягом життя», звичайно потрібна, але в значній мірі переформатована. В першу чергу необхідно відійти від назви – заочна освіта. Вона повинна бути наближена до денної, а її функції може виконати дистанційна форма навчання.

Основне завдання дистанційного навчання – це надання освітніх послуг кожному бажаному громадянину відповідно до його здібностей що здійснюється у таких формах: самостійна робота, навчальні заняття, практична підготовка, контрольні заходи.

Дистанційним навчанням можуть скористатися люди з особливими потребами; обдаровані люди, які спроможні самостійно або прискорено опанувати навчальні програми; які не можуть за сімейними обставинами навчатися у ВНЗ; які тимчасово перебувають за кордоном та інші. Дистанційна освіта може замінити формальну післядипломну освіту, особливо коли навчання більш мотивоване. Вона відкриває безмежні можливості отримання освіти для молодих людей, які мають професійну практичну підготовку, працюють за фахом і володіють комп'ютерними технологіями.

Для забезпечення дистанційної (заочної освіти) необхідно спростити зарахування на навчання, але жорстко контролювати якість освіти. Контроль повинен бути як

внутрішній, так і зовнішній.

Збільшення кількості студентів не потребуватиме додаткових фінансових затрат, так як ця форма здебільшого є контрактною. Не боячись відрахувувати студентів, які не показують відповідний рівень підготовки, навчальний заклад стає спроможним ставити серйозніші вимоги до рівня знань майбутнього фахівця.

Звичайно, перехід до дистанційної форми навчання потребує певного часу, так як повинно бути відповідне методичне забезпечення, системотехнічні засоби та підготовлені викладачі, які спроможні створювати методичні ресурси навчального призначення та впроваджувати їх у навчальний процес.

Враховуючи вищесказане, поряд з запровадженням дистанційного навчання, яке можуть застосовувати окремі провідні навчальні заклади, необхідно удосконалювати діючі методи заочної освіти.

На жаль в Україні відсутні науково-дослідні структури, які могли б вносити пропозиції щодо удосконалення заочної освіти, формувати нормативно-законодавчу базу, запроваджувати нові форми і методи заочного навчання. Користуючись старим положенням про заочну форму навчання, навчальні заклади вносять самостійно корективи в навчальний процес відповідно до вимог сьогодення, але не завжди це дає позитивний результат.

Визначальною в заочній освіті була, є і ще в більшій мірі буде роль викладача. Прерогатива повинна бути у фахово досвідчених викладачів, які досконало володіють інформаційно-комунікаційними технологіями.

Підводячи підсумки, можна сказати, що дистанційна форма навчання – це вже не майбутнє, а сьогодення для забезпечення гармонійності освітянських послуг і ринку праці.